

Izr. prof. dr. Manca Košir
je publicistka in pobudnica gibanja
Kakšno šolo hočemo.

Svoboda duha in prostost srca

Hura za krizo! Kajti brez nje se mnogi ne bi ustavili, zaprli blebetavih ust, nastavili ušes in zastavili temeljno vprašanje: Kaj zdaj? Tako, kot je na svetu zdaj, ni dobro, ni pravično, ni pošteno. Tako, kot živim, ni dobro, ni zdravo, ni navdihujoče, ni srečno. Kako živeti, kako ravnati, da bo človeštvo preživelo in bom bolje živel jaz?

Vse se začne z mišljenjem, kajti na začetku je misel. A za pravo mišljenje v tem svetu in današnjem času primanjkuje časa. Kako torej v času brez časa sploh misliti?

»Čas je tisto, kar omogoča razumevanje, oziroma je čas 'obzorje razumeva-

nja' ali

'obzorje smisla'. Že sam pojem refleksije v etimološkem smislu predpostavlja distanco (ki ima tudi časovno komponento) do dogodka, da bi ga moglo reflektirati. Trenutnost svetlobne hitrosti ne dopušča nikakršnega

obzorja, ukinja vsakršno distanco in pomeni konec mišljenja,» pravi filozof Branko Klun.

Čas pre-novitve

Večina živi rutinirano, avtomatizirano življenje, v katerem ni prostora za

premišljevanje, tudi potrebe po njem ne, saj je stanje zavesti pre nizko za let duha in zavedanje prešibko za spoznanje. Površina, plitvina, lažen medijski blišč in zaslepljenost z iluzijami so mere tega in takega časa. Kot

o 21. stoletju kot stoletju orientacije. Pokazal je, da produkcija temelji na delu, organizacijo obvladuje volja do moči, orientacija pa izhaja iz želje, ki je oprta na védenje. Ne gre za odpravo produkcije, je rekel, saj je ta še vedno

posledično najti smisel, smo sredi nihilizma.« V svetu, ki s tem, da ne ve, kaj zares hoče, nič noče, torej hoče nič.

Ne opazovalci, ustvarjalci sveta!

A ta temna ničnost ne zajema vseh in vsakogar, saj svet v svoji dualnosti hkrati tudi svetli, temi nastavlja dnevno luč. Veliko je žarečih ljudi, iz dneva v dan se večja njihovo število, ki so otoki svetlobe sredi mrka upanja in novih vizij. Veliko je organizacij, civilnih združenj in gibanj, ki vedo, kaj hočejo in zakaj. Naj omenim samo gibanje Kakšno šolo hočemo, ki sem ga osebno spodbudila z javno tribuno na Ministrstvu za šolstvo 19. maja letos. Govoriti

prostost srca namesto kalupov in modelov po meri tistih, ki imajo v rokah škarje in platno države in družbe.

Ljudje naše vrste se zavedamo, da najmočnejša svetloba ne prihaja iz političnih in finančnih centrov moči, temveč od ljudi, ki smo verodostojna bitja. Ki govorimo, kar živimo, ki živimo, kar govorimo. Ki ne pre-pričujemo, temveč sleherni dan pričujemo o tem, kdo smo in kakšne so naše vrednote. Prepričani smo namreč, da je še večjega pomena od tega, KAJ se dogaja in kako, KDO smo ljudje kot posamezniki in kakšne so naše skupnosti, ki jih tvorimo. Vemo: Rešitev iz krize sveta je v brezmejnosti posamičnega duha, ki ni ločena entiteta, temveč prepletajoče ENO.

Najmočnejša svetloba ne prihaja iz političnih in finančnih centrov moči, temveč od ljudi, ki govorijo, kar živijo, in živijo, kar govorijo.

pravi moj ljubi pisatelj Christian Bobin: »Pravo prostaštvo tega sveta je v času, v nezmožnosti, da bi porabili čas drugače kot drobiž, brž, brž hiteti od katastrofe do športne stave, naglo zdrseti čez kupe denarja in popolne bedastoče življenja, pa čez tisto, kar je življenje v trpeči čarnosti, naglo priti do naslednje ure, in predvsem naj se nič ne zgodi, nobena prava beseda, nobena čista osuplost ...«

Česar je danes preveč, tega ne potrebujemo v še večjih količinah; ne potrebujemo toliko stvari, toliko blaga, toliko informacij, toliko tega in onega, kar ne poteši našega telesa in ne nahrani naše duše. 21. stoletje ni (več) čas za ponavljanje, temveč čas za pre-novitve. Čas za radikalne spremembe. Filozof Tine Hribar je že pred četrtem stoletju v študiji Moč znanosti in prihodnost slutil, kakšen čas prihaja in kaj bomo najbolj potrebovali. Pisal je o 19. stoletju kot stoletju produkcije, 20. stoletju kot stoletju organizacije in

temelj organizacije, gre za pomensko težo, za to, da »vprašanje orientacije, vprašanje ciljev in smisla postaja glavno vprašanje naše eksistence,« kot je poudaril v svojem referatu ob začetku tega odločilnega stoletja na znamenitem blejskem srečanju (18. aprila 2001) vrhunskih politikov in intelektualcev.

In je ponovno poudaril pri pogovoru z menoj v Škrabčevi domačiji v Hrovači konec lanskega leta, rekoč: »Ključen, pravzaprav krizen, postaja problem same orientacije. Vedeti bi morali, že zdaj, kaj počnemo, zakaj delamo, kar in kolikor delamo, in zakaj smo organizirani tako, kot pač smo. Če niti delo niti ponudba in povpraševanje ne določajo več, vsaj ultimativno ne, vrednosti stvari, če tavamo tako v območju ekonomije kot ekologije, nas vprašanje, za kaj sploh gre, oziroma kaj sploh hočemo, sproti prehitve. In kolikor nimamo odgovora na to vprašanje, kolikor ne vemo, v čem je smisel, še več, kolikor niti tega ne vemo, kje iskati in

o šoli namreč pomeni govoriti o tem, kakšno družbo želimo – šolstvo je ključ za našo prihodnost!

Naš manifest o odlični šoli (glej internet Kakšno šolo hočemo) je potemtakem manifest družbe, ki jo gradimo ljudje naše vrste. Taki, ki želimo solidarnost namesto tekmovalnosti - obojega hkrati ni mogoče in možno ne učiti ne vzgojiti in ne živeti! - sočutje namesto moči in dominacij, modrost namesto formalističnega »znanja«, etiko namesto manipulacij, dialog namesto monologa, resnično demokracijo namesto zgolj njenega videza. Svobodo duha in

Slehernik je soudeležjen in odgovoren zase in za svet, uči sodobna etika udeležnosti.

Saj zato pa nam ni vseeno, ker vemo, da smo eno! Nismo opazovalci sveta, temveč njegovi ustvarjalci. Slehernik

1. - 2. Ne potrebujemo toliko stvari, toliko tega in onega, kar ne poteši našega telesa in ne nahrani naše duše.

3. Večjega pomena od tega, KAJ se dogaja in kako, je KDO smo ljudje kot posamezniki in kakšne so naše skupnosti. Rešitev iz krize sveta je v brezmejnosti posamičnega duha, ki ni ločena entiteta, temveč prepletajoče ENO.

Iz arhiva Petrolovega natečaja Otroci odraslim

je soudeležen in odgovoren zase in za svet, kot uči sodobna etika udeleženi. In zato pred jaz postavljamo TI, pred mene MI. Kot beremo že v

na Fan Chijevo vprašanje o tem, kaj je modrost, odgovarja, da je modrost posvečanje skrbi za ljudi. In na vprašanje, kaj je nrvnost (etičnost), odgovarja:

Celotno naše življenje - zasebno in javno, družinsko in poklicno - ima veljavo samo sorazmerno z ljubeznijo, ki jo vlagamo vanj in jo v njem najdemo.

starih modroslovnih besedilih spred začetka našega štetja, denimo v Konfucijevih Pogovorih, v katerih Mojster

«Nraven (etičen) človek postavi težavo spredaj, plačilo pa zadaj: to bi lahko imenovali nrvnost (etiko).» Ali kot so

povzeli nauk Mojstra Zenga njegovi učenci: »Nauk našega mojstra je zvestoba do samega sebe in dobrotljivost do drugih: v tem je vse zajeto.«

Misliti dobro in dobro govoriti

Zajeta je tudi srečnost kot najvišje dobro – udejstvovanje duše v skladu z vrlinami (glej Aristotelovo Nikomahovo etiko), ki so že od davnih časov in bodo do propada človeštva enake: plemenitost, poštenost, dobrota, prijateljstvo, zvestoba, vestnost, skromnost, vljudnost ... Za premislek o teh pomembnih rečeh je vredno znova vzeti v roke deli pokojnega akademika dr. Antona Trstenjaka, ki je v svoji »sklepni« knjigi

sočutjem, usmiljenjem, hvaležnostjo, ponižnostjo, preprostostjo, strpnostjo, čistostjo, blagostjo, dobrovernostjo in humorjem. In konča z ljubeznijo, ki ni vrlina, a je temeljni smisel vsakogar in vsega. Kajti »celotno naše življenje, zasebno in javno, družinsko in poklicno, ima veljavo samo sorazmerno z ljubeznijo, ki jo vlagamo vanj in jo v njem najdemo.«

Orientacija: ljubezen

Sponville svoje veličastno delo, v katerem so napisani bistveni odgovori in sedanjo krizo (in tudi na gospodarsko recesijo), zaključuje torej z ljubeznijo kot vrhunskim smislom življenja. Z lju-

21. stoletje je stoletje orientacije. Vprašanje ciljev in smisla postaja glavno vprašanje naše eksistence.

Po sledh človeka v zadnjih dveh poglavjih z naslovom V hoji za srečo in V hoji za smislom preprosto, a z veliko modrosti, pisal prav o tem, kar je usodnega pomena za človeštvo: »misliti dobro in dobro govoriti«, »biti nesebičen«, »biti potrpežljiv« itd.

Naj ta itd. naštejemo po imenitnem delu francoskega filozofa A. Comte -Sponville Mala razprava o velikih vrlinah, ki ga imamo – hvala založbi Vale-Novak! – tudi v slovenščini. Vrlino filozof (filozofi so šolarji, samo modreci so učitelji, pravi) definira kot silo, ki deluje ali lahko deluje: «Tako je vrlina zdravila v tem, da zdravi, noža, da reže, nekega človeka pa, da hoče delovati in deluje človeško«. Kajti, povzema utemeljitelja eseja Montaignea, »nič ni tako lepega in legitimnega, kot biti dober in dostojanstven človek.« To je vrlina sama.

Sponville razpravo začena z majhno vrlino, ki pa je pred vsemi drugimi in večjimi – z vljudnostjo. Nadaljuje z zvestobo, preudarnostjo, zmernostjo, pogumom, pravičnostjo, širokosrčnostjo,

benzijo kot tisto orientacijo (Hribar) in potjo, po kateri naj hodimo. Naj z mislijo nanjo, na ljubezen, svoj premislek sklenem tudi sama - ponavljajočo hura za krizo! - s pesmijo ljubljenege sufij-skega mistika Rumija, ki jo tako rada ponavljam:

Prišel je čas,/ da prelomim vse svoje obljube,/ pretrgam vse verige,/ zavrnem vse nasvete,/ zdobim vse sponne,/ člen za členom; z mečem smrti porežem vse vezi,/ si ušesa zamašim/ pred preveč pametnimi besedami,/ zaloputnem vrata za seboj/ in stopim v kamro,/ kjer so skrite najslajše stvari./ Kako dolgo bom prosil/ za stvari tega sveta,/ ko se mi tu ponuja Ljubezen? Kako dolgo? Preden se bom dvignil nad vse, kar sem? ■

1. Sponville razpravo o vrlinah konča z ljubeznijo, ki ni vrlina, a je temeljni smisel vsakogar in vsega. Z ljubeznijo kot tisto orientacijo in potjo, po kateri naj hodimo.

»Spreminjati način, kako delamo, živimo, se igramo in učimo je Ciscova vizija, ki je izjemnega pomena, saj je podlaga za naše nenehno inoviranje ter s tem povezane poslovne odločitve. Naša vizija temelji na zaposlenih in naših vrednotah, ki jih gojimo tako posamezniki kot tudi različni timi po vsem svetu. Prav timsko delo in sodelovanje sta ključ za poslovno rast podjetja. Verjamemo, da je brez prave poslovne etike vsako poslovanje obsojeno na neuspeh in je lahko zgolj kratkoročno. Naše projekte lahko štejem za uspešne le v primeru, če so bili doseženi na etično nesporen način.«

Anton Petrič, direktor Cisco Slovenija